

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Qvæst. 1. Quid est conscientia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

dum, si esset avaritia, aut sine fortitudine, nam ob pecuniam aut timorem facile induci posset ad peccandum contra Castitatem: ergo habitus ille non est perfecta virtus absque fortitudine, & liberalitate.

Contra: quia gratis hoc modo exponit Caet. ad tuendam suam sententiam, definitionē Philosophi. Deinde habitus Temperantiæ in omni etiam casu inclinaret ad Temperate vivendum quantum est ex se, licet alia impedimenta possent occurrere, ob quæ quis non conformaret se inclinationi ipsius: nec potest dici, quod requiratur ad perfectam virtutem, quod quis conformet se actu ad inclinationem eius; alias Adam in Paradiso non haberet perfectam virtutem, quando succubuit Tentationi, quod est contra omnes.

Præterea: consortium aliarum virtutum non conducit ut quis feratur in bonum Temperantiæ ob honestatem particularem ipsius, qui non attingit illam honestatem, ut est eiudens: ergo tam perfecte inclinatur Temperantiæ, quando est sine aliis virtutibus ad obiectum ob suum proprium motum formalem: cum illis, & consequenter si est perfecta virtus, quando illæ sunt annexæ, erit etiam cum non sunt, absque enim est ex terminis, quod illæ facerent illam perfectam, nisi conducant, ut magis aut melius feratur in obiectum suum ob suum motum.

Uterius potest quis ob amorem Temperantiæ contemneret diuitias, & etiam tormenta ac minas sine ullo amore liberalitatis aut fortitudinis, si adiuverat id facere, tunc autem in omni euentu, in quo Temperate viveret cum liberalitate & fortitudine, posset vivere Temperate sine illis virtutibus, & sic corrumpitur manifeste doctrina Caetani, seu effugium ipsius: vide plura in Commentario meo supra.

69 Ex his autem Respondetur primo, ad Confirmationem Caet. mulierem illam perfectissime inclinari posse ad caste vivendum, quantum debet inclinari, per Castitatem, cuius non est superare avaritiam, aut timiditatem; unde quævis succumbens ob avaritiam, aut timorem diceretur incaste vivere, hoc tamen intelligendum esset materialiter, non formaliter, cum non ex voluptate succumberet, sed ob amorem pecuniarum, aut timorem mortis, sicut Temperate vivens ob avaritiam, dicitur Temperate vivere, non formaliter, sed materialiter.

Secundo: si illa mulier non inclinaretur ad caste vivendum cum inuitaretur pecuniis, aut terreretur minis, posset dici esse incaste etiam formaliter, non tamen ob carentiam aliarum virtutum, sed ex eo quod ipsamet castitas ipsius non esset intrinsece tam perfecta quam posset esse, quia posset acquiri tanta perfectio intrinseca ipsius, ut inclinaret ex motu suo intrinseco ad contemnendas pecunias & minas, unde si facile succumberet propositis pecuniis & minis, non esset perfecte casta, sed hoc non præiudicat nostræ doctrinæ, nec faveat Aduersariis.

70 Hinc etiam patet, non recte Philosophari Suarium, dum ait, phylice quid. non posse acquiri perfectam virtutem Temperantiæ absque aliis, non vero moraliter, quia moraliter non potest quis exercere omnes actus perfectæ virtutis vnius, verbi gratia, Temperantiæ, quin intermiscet actus aliorum, & quin consequenter acquirat habitus aliarum virtutum. Patet, inquam hoc non recte dici, nam quamvis in progressu acquisitionis vnius virtutis usque ad statum perfectum occurrant occasiones exercendarum aliarum, & propterea vna virtus vix acquiri soleat, quin aliæ aliquæ acquirantur; amen certum est tunc non occurrere occasionem exercendarum omnium aliarum, quæ in communem usum veniunt, tales quippe sunt liberalitas, contemptus dignitatum, Virginitas, Paupertas Evangelica, sed pauperes vix habent occasionem exercende liberalitatis, aut contemnendi dignitates, Marimonio coniuncti non habent occasionem exercende, aut conservande Virginitatis: ergo potest acquiri moraliter etiam virtus perfecte absque aliis omnibus, quamvis non posset sine aliquibus.

Deinde, quamvis occurrerent occasiones aliarum virtutum exercendarum; tamen posset quis eas exercere materialiter, & non ob motum formale earum, & tunc non

acquireret alias virtutes: ergo hoc non obstat, moraliter etiam posset acquiri vna virtus sine aliis. Plura ad hoc valde conducentia videri possunt in Commentario supra, ubi expresse solvuntur fundamenta aduersariorum, quæ propterea hic non propono, & quia etiam ex his facile quilibet potest respondere ad omnes rationes. Ad Auctoritates autem Patrum, quia eas exponere Theologie videtur, & hic agimus Philosophicè; non est, quod respondeam. Responsio autem in Commentario eodem habetur.

DISPUTATIO VI.

DE CONSCIENCIA:

UAMVIS hac dissertatio Theologica videri posset, & propterea hic non tractanda, reuera tamen etiam Philosophica est, nam ad iustificationem aut condemnationem multarum actionum moralium, etiam Philosophicè consideratarum; multum interest quæ quis conscientia ducatur. Itaque ex Commentario meo ad dist. 39. secundi, huc quæ necessaria sunt compendiosius transferam.

QVÆSTIO I.

Quid est Conscientia, & de eius divisione.

OMNIS alius acceptionibus capitur hic Conscientia pro dictamine actuali vel habituali intellectus, quo cognoscitur hic & nunc operationem faciendam esse bonam aut malam moraliter, quo sensu agunt de ipsa potissimum Theologi in 2. d. 9. & 1. 2. q. 19. & vocatur à D. masio 4. d. fide c. 2. lex intellectus & à Bern de consil. Monera c. 8. Conscientia, eique attribuitur testificari, ligare, & infirmare, infligare, accusare, remordere, ac reprehendere, quia ostendit bonum & malum, sicque faciendū inducit obligationem faciendi bonum, & trahit etiā ad hoc suo modo si quis hoc non obstat peccat, ostendit defectum esse commissum, ac in causa est, cur id displiceat voluntati, quam, ostendendo quod malè ac inconsulte fecerit, reprehendit.

Porro Conscientia in hac acceptione communiter dividitur in rectam, probabilem, dubiam, scrupulosam, & erroneam.

Recta est dictamen verum dictans absque vlla formidine, quod faciendum esse bonum aut malum.

Probabilis est, quæ dictat abque certitudine bonitatis, & malitiam actionis cum fundamento tamen tali, quod posset esse sufficiens viro prudenti ad conformandum se absque ulteriori examine.

Dubia est, quæ non habet rationem sufficientem pro vna vel altera parte.

Scrupulosa est conscientia probabilis habens annexum timorem sensibilem de opposito, qui retrahit à sequendo conscientiam illam.

Conscientia denique erronea est, quæ dictat aliquid esse faciendum aut non faciendum, quod reuera non est tale absque motivo probabili.

Ex his autem Conscientiis, quando quis habet conscientiam rectā de bonitate, aut malitia actionis, aut talem ut quamvis non sit certa, habens tamen illam non dubitat nec timere de opposito ob defectum reflectionis, certum est, quod recte fiat quis conformando se: sed valde bonum esset, ut quis semper reflecteret supra motiva dictaminis, nam ita faciendū, saepe vitabit multos defectus, saltem materiales, hoc est multos, quos à parte rei melius esset non committere, quamvis committens illos non peccet ob ignorantiam inculpabilem, unde de hac conscientia amplius non est agendum.

QVÆSTIO